

Vogels van formaat! Het meesterwerk van Audubon

Maak een eigen tentoonstelling op school.

Inhoud

1	Projectomschrijving	p. 2
2	Doelgroep	p. 2
3	Leerdoelen	p. 2
4	Duur van het project	p. 2
5	Inhoud	p. 2
6	Organisatie	p. 3
7	Teksten	p. 5

1 Projectomschrijving

Organiseer een tentoonstelling **Vogels van formaat! Het meesterwerk van Audubon** op school, met vijf grote vogelafbeeldingen die zijn geïnspireerd op *The Birds of America* van John James Audubon. De tentoonstelling kan aangevuld worden met materiaal dat leerlingen zelf verzamelen en dat met vogels te maken heeft. De afbeeldingen worden door groepjes leerlingen gemaakt en ingekleurd.

2 Doelgroep:

Groep 7, 8

3 Doelen

Leerlingen werken samen aan één product
Leerlingen leren goed kijken naar vogels
Leerlingen leren vogels weer te geven
Leerlingen leren het werk van J.J. Audubon kennen
Leerlingen leren een tentoonstelling vorm te geven
Leerlingen leren een feestelijke opening te organiseren

4 Duur van het project

Ca. 5 uren (à 50 min)

5 Inhoud

Teylers Museum heeft vijf platen uit *The Birds of America* geselecteerd:

- Amerikaanse Flamingo
- Rode Lepelaar
- Visarend
- Ivoorsnavelspecht
- Amerikaanse Blauwe Reiger

In het echt zijn deze afbeeldingen 'dubbelolifantformaat' (ca. 64 x 97 cm). Het is prachtig om zulke grote, kleurige vogelplaten in de school tentoon te stellen.

Maar... er bestaan natuurlijk geen printers die dit formaat papier zomaar uit kunnen spuwen. Daarom zijn de platen in stukken 'geknipt' in A4-formaat, zodat gewone printers de afbeeldingen in delen uit kunnen printen. Bovendien zijn deze A4-delen alleen in zwart-wit contouren weergegeven.

Iedere plaat bestaat uit 9 A4-delen. Iedere leerling kleurt één A4-deel in. Het is dus afhankelijk van de grootte van de klas uit hoeveel Audubonplaten de tentoonstelling zal bestaan. Wij bieden u een keuze

uit 5 afbeeldingen. U kunt er natuurlijk ook voor kiezen ze toch allemaal te gebruiken. In dat geval werken sommige leerlingen aan meerdere inkleurplaten.

6 Organisatie

Nodig:

De uitgeprinte A4-delen
 Potloden, verf (acryl)
 A3 papier (stevig)
 Lijm, plakband
 Poster buddies
 Tafels of kasten
 Gekleurd papier

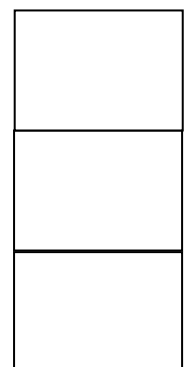
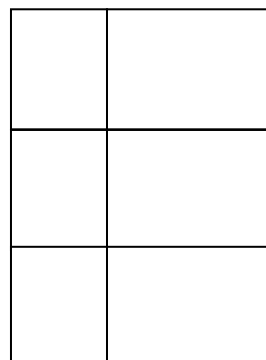
Natuurlijk is de docent degene die het overzicht houdt en de taken verdeelt en controleert.

a De vormgeving van de tentoonstelling

- Bepaal de ruimte waar de tentoonstelling plaats gaat vinden. Let erop dat er ruimte genoeg is voor 5 platen van ca. 95 cm x 65 cm, tekstbordjes en een inleidende tekst, en eventueel tafels of kasten voor extra materiaal.
- Verdeel de klas in 5 groepen. Iedere groep gaat aan één afbeelding werken. Zorg er wel voor dat ieder kind in elke groep een eigen A4-deel heeft.
- Bekijk de voorbeeldplaten goed (i.v.m. de kleuren van de vogels en de indeling van de A4-delen). U kunt ze op een kleurenprinter uitprinten.
 OF
 Bepaal samen de kleuren die deze vogel moet krijgen (fantasie).
- Snij de overvloedige witte randen eraf.
- De kleuren aan de randen van ieder A4-deel moeten op elkaar aansluiten. Hiervoor is dus onderling overleg nodig. De grenzen kunnen met potlood worden aangegeven.
- De leerlingen kleuren de platen (A4) in met dekkende verf (acryl).
- Plak stevige A3 vellen aan elkaar (met plakband of lijm) tot ongeveer één dubbelolifantsformaat. U heeft dan 3 x een heel A3-vel nodig die u liggend boven elkaar aan elkaar bevestigt:

Aan de korte zijanten bevestigt u steeds een half liggend A3-vel. U krijgt dan een geheel van 91 x 63 cm:

- Plak de A4-delen netjes op het samengestelde dubbelolifantformaat. Dit is het makkelijkst met drie staande A4-tjes naast elkaar en boven elkaar.
- Print de onderschriften uit (zie hoofdstuk 7), eventueel op gekleurd papier
OF
Schrijf zelf onderschriften (m.b.v. informatie op internet)
- Print de inleidende tekst (zie hoofdstuk 7) over Audubon uit, eventueel op gekleurd papier.
- Vergroot deze eventueel op de kopieermachine tot A3-formaat.
- Bedenk samen met de leerlingen wat er nog meer op de tentoonstelling kan worden getoond:

- veren?
- eieren?
- voer? etc

- Verzamel deze objecten.
- Bedenk en schrijf onderschriften (op stevig papier) bij deze objecten.

b Organisatie van de opening

- Bedenk een datum voor de opening (vraag ook bij de directie/administratie welke datum uitkomt!).
- Bepaal wie uitgenodigd zal worden.
- Bepaal de plaats waar de opening plaats kan vinden (hou ook rekening met het aantal genodigden).
- Maak een ontwerp voor de uitnodiging.
- Kopieer de uitnodiging x maal en verstuur ze.
- Organiseer de opening (drinkjes, hapjes).
- Bedenk of er een openingswoord gesproken moet worden en door wie.

c Inrichting tentoonstelling

- Hang de tekeningen op de vastgestelde plaats m.b.v. de poster buddies.
- Hang de tekstbordjes eronder of ernaast m.b.v. de poster buddies.
- Hang de openingstekst aan het begin van de tentoonstelling (poster buddies).
- Plaats de tafel met de objecten en de bijschriften op de vastgestelde plaats.

7 Teksten

Op de volgende pagina's vindt u de introductietekst bij de tentoonstelling en de onderschriften bij de vijf vogelplaten. Maar u kunt er natuurlijk ook voor kiezen zelf teksten te (laten) schrijven en de leerlingen daarvoor informatie op internet te laten zoeken.

U kunt eventueel de introductietekst tot A3 uitvergroten.

Introductietekst

Amerikaanse Flamingo
Rode Lepelaar
Visarend
Ivoorsnavelspecht
Amerikaanse Blauwe Reiger

Veel succes en plezier!

Vogels van formaat!

Het meesterwerk van Audubon

Het grootste en duurste boek ter wereld heet *The Birds of America* van de schilder John James Audubon (1785-1851). Het werd in 2002 voor 8,8 miljoen dollar in New York geveild. Alle vogels van Noord-Amerika staan er op ware grootte in afgebeeld. Het enorme formaat van het boek wordt 'dubbelolifant' genoemd: ongeveer 64 bij 97 centimeter, de grootte van een ouderwetse schoolplaat. Ook losse pagina's, vooral de grote, spectaculaire vogels, zijn veel waard en brengen op veilingen wel € 80.000, = op.

Audubon reisde voor zijn project heel noordelijk Amerika rond. Het land telde rond 1830 zo'n 14 miljoen inwoners. Verder dan de Ohio en de Mississippi kwam bijna niemand, behalve dus John James Audubon. Tijdens zijn reizen tekende hij de vogels op ware grootte, wat niemand voor of na hem ooit heeft gedaan. Zijn tekeningen werkte hij uit tot aquarellen, die door een graveur met een scherpe naald op koperplaten werden gezet. Als de platen in zwart wit gedrukt waren, moesten inkleurders ze vervolgens van verf voorzien. Geen enkele prent werd zo gelijk, maar doordat Audubon bij de inkleuring aanwezig was, zijn de verschillen zo klein mogelijk gehouden. Het was een omslachtige manier van doen, maar het kon niet anders omdat de kleurendruk nog niet bestond.

Audubon leverde 435 platen aan, met in totaal 1065 vogels. Er zijn vijf boekdelen van gemaakt; vier met ieder 100 platen en één deel met 35 platen. Het eerste deel was klaar in 1830 en het laatste in 1836. Er zijn ongeveer 190 exemplaren van de hele serie gemaakt. Het enige exemplaar in Nederland bevindt zich in Teylers Museum in Haarlem.

Rode of Amerikaanse flamingo

Phoenicopterus ruber

J.J. Audubon, *The Birds of America*, 1827-1838, Pl. 426

Audubon zag op 7 mei 1832 voor het eerst een vlucht flamingo's. Hij schrijft:

'In hun vlucht lijken ze op de ibis. Meestal vliegen ze in formatie, met de nek en de poten gestrekt, hun vleugels slaand voor tientallen meters, dan uitglijdend over dezelfde afstand. Voor de flamingo's landen cirkelen ze eerst voor enige minuten boven de plek rond. Ze komen zelden aan land, alleen in het broedseizoen. Over het algemeen staan de vogels in ondiep water of op de oever in de modder of het zand.'

Citaten uit: J.J. Audubon, *Ornithological Biography*, dl. 5, pg 255-64

Rode Lepelaar

Ajaia ajaja

J.J. Audubon, *The Birds of America*, 1827-1838, Pl. 321

Deze fraaie roze met witte lepelaars leven in groepen. Ze zwaaien hun snavel door ondiep water om kleine visjes en schelpdieren te vangen. In de VS werden ze voor de mode-industrie vervolgd om hun veren. Rode lepelaars nestelen in kleine kolonies, vaak samen met andere reigersoorten. Ze zijn monogaam en hebben een uitgebreid baltsgedrag, waaronder het aanbieden van twijgjes, vliegemonstraties en kleppen met de snavel.

Visarend

Pandion Haliaetus

J.J. Audubon, *The Birds of America*, 1827-1838, Pl. 81

'Toen ik verhuisde naar Louisville, Kentucky, broedden een paar visarenden jaarlijks recht tegenover de Ohio-waterval. Maar toenemende bevolking heeft de vogels verdreven en nu zie je er nog maar heel weinig bij de rivier, behalve tijdens de trek naar en van Lake Erie. [...] De grootste vis die ik hem uit het water zag halen was een zeebaars, zoals op de plaat te zien is, die zeker wel vijf pond woog'.

Citaat uit: J.J. Audubon, *Ornithological Biography*, dl. 1, pg 415-422

Ivoorsnavelspecht

Campephilus principalis

J.J. Audubon, *The Birds of America*, 1827-1838, Pl. 66

In februari 2004 werd deze typisch Noord-Amerikaanse vogel herontdekt, terwijl men dacht dat hij was uitgestorven. De laatste betrouwbare waarneming dateerde namelijk van 1944. Maar na een paar vluchtige waarnemingen in de bossen van Arkansas werd eindelijk een vogel op video vastgelegd en daarmee kon de overleving officieel worden bevestigd. Het landschap in de omgeving is nog steeds geschikt; als er genoeg vogels zijn, is er hoop dat deze soort kan worden gered.

Amerikaanse Blauwe Reiger

Ardea herodias

J.J. Audubon, *The Birds of America*, 1827-1838, Pl. 211

Audubon schrijft in een rake observatie: 'Wat je ziet is bijna een beeld van een vogel, zo bewegingsloos staat hij. Maar nu zet hij een stille stap en schrijdt voorzichtig voorwaarts; langzaam heft hij zijn kop van zijn schouders, en dan, plotseling! spietst hij aan zijn formidabele snavel een baars, die hij op de grond doodslaat. Zie hoe moeizaam hij hem inslikt door zijn machtige hals! en hoe hij zijn brede vleugels spreidt en langzaam wegvliegt naar een andere stek, of misschien om zijn onwelkome bespieders te ontvluchten.'

In *The Birds of America* is nóg een plaat van de Blauwe Reiger opgenomen, maar verbazend genoeg is de afgebeelde vogel wit. Reigers vertonen zich namelijk in een blauwe en een witte fase.

Citaat uit: J.J. Audubon, *Ornithological Biography*, dl. 3, pg 87